

Badanie rynku GAZU ZIEMNEGO - KWESTIONARIUSZ DLA OSÓB PRAWNYCH I FIZYCZNYCH

Termin udzielania odpowiedzi: 30/09/2011

Wstęp

Stan rozwoju rynku gazu ziemnego w Polsce, pomimo formalnej implementacji prorynkowych regulacji unijnych do przepisów prawa krajowego, jest w dalszym ciągu niesatysfakcjonujący. Przede wszystkim brak jest ukształtowanej struktury hurtowego rynku gazu zdolnego do generowania rynkowych sygnałów cenowych, a tym samym realnych warunków do zmiany sprzedawcy gazu i rozwoju rynku detalicznego. Z tego względu polski rynek gazu wykazuje strukturalne ograniczenia uczestnictwa w faktycznej - technicznej i handlowej - integracji z regionalnymi rynkami europejskimi.¹ Zmonopolizowany rynek gazu ziemnego nie może więc zostać uwolniony od administracyjnej regulacji cen gazu w trybie określonym w art. 49 ustawy - Prawo energetyczne.

Powyższe uwarunkowania oraz fakt, że Rada Ministrów przyjmując *Politykę energetyczną do 2030 roku* oraz *Program działań wykonawczych na lata 2009-2012* powierzyła Prezesowi URE w pkt 3 Działania 5.6 Programu wykonawczego, opracowanie *Mapy drogowej uwolnienia cen gazu ziemnego*, oznaczają konieczność podjęcia intensywnych działań nakierowanych na zbudowanie płynnego i transparentnego hurtowego rynku gazu, zdolnego do wykreowania rynkowej ceny gazu ziemnego.

Jednym ze sposobów przyspieszenia procesu demonopolizacji rynku gazu i zainicjowania rozwoju konkurencji, jest wykorzystanie tzw. *programu uwalniania gazu*. Programy uwalniania gazu były stosowane w wielu krajach europejskich i są rekomendowane do stosowania przez Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/73/WE z dnia 13 lipca 2009 r. *dotyczącą wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego i uchylającą dyrektywę 2005/55/WE* (pkt 33 Preambuły). Program uwalniania gazu polega na odsprzedaniu na rynek hurtowy części gazu należącego do podmiotu posiadającego pozycję monopolistyczną lub dominującą wraz z istniejącymi mocami przesyłowymi i magazynowymi. Programy takie pozwalają na zmianę struktury podmiotowej na rynku gazu, bez naruszania importowych zobowiązań długoterminowych tego podmiotu.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania oraz kryteria oceny rynku konkurencyjnego, określone w art. 49 ustawy Prawo energetyczne, Prezes URE zamierza przygotować propozycje programu uwalniania gazu ziemnego po konsultacjach z uczestnikami rynku gazu oraz po analizie ich preferencji i oczekiwań. Niniejsze badanie jest elementem przygotowania wyżej wymienionej *Mapy drogowej uwolnienia cen gazu ziemnego*, a jego wyniki pozwolą na przygotowanie prorynkowych rekomendacji działań wraz ze szczegółowym harmonogramem ich wdrażania.

¹ Konkluzje Rady Europejskiej z 4 lutego 2011 r.

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/119141.pdf

Punktem wyjścia do niniejszego badania jest założenie, że obowiązujące - krajowe i unijne - regulacje są stosowane w funkcji prokonkurencyjnego rozwoju rynku, a faktyczna realizacja programu wymaga jego przygotowania oraz opublikowania z odpowiednim wyprzedzeniem, zapewniającym zainteresowanym podmiotom przygotowanie się do uczestnictwa w tym programie.

Kwestionariusz w formie elektronicznej, można pobrać ze strony internetowej: www.ure.gov.pl.

Pytania dotyczące treści niniejszego kwestionariusza należy kierować do:

**Pani Marzanny Kwiecień tel. +22/66-16-458, email: marzanna.kwiecien@ure.gov.pl
lub do Pani Anny Podlasiń tel + 22/66-16-226, email: anna.podlasin@ure.gov.pl**

Przy wszelkich kontaktach dotyczących tej sprawy należy podawać następujący numer referencyjny: „Rynek gazu - badanie”.

Wypełniony kwestionariusz należy przesłać w formie papierowej i elektronicznej na adres: Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, 00-872 Warszawa, ul. Chłodna 64; email: dpk@ure.gov.pl

Udział w badaniu polega na udzieleniu odpowiedzi na załączone pytania. Szczegółowe odpowiedzi mają duże znaczenie dla dokonania właściwej oceny i zaprojektowania właściwych działań, dotyczących dalszej liberalizacji polskiego sektora gazu. Jeżeli zdaniem Państwa któreś z pytań nie ma znaczenia dla sprawy lub nie dotyczy Państwa działalności, należy to zaznaczyć i uzasadnić swoją opinię. Jeśli zdaniem Państwa powinno się uwzględnić dodatkowe kwestie, które pominięto w kwestionariuszu, Urząd Regulacji Energetyki przyjmie wszelkie uwagi na ten temat.

Ważne: Jeżeli w wypełnionej ankiecie znajdują się informacje, które nie powinny być upublicznione, to należy przesłać dwie wersje odpowiedzi: (i) wersję NIEJAWNĄ oraz (ii) wersję JAWNĄ, z której usunięto wszelkie tajemnice handlowe oraz pozostałe informacje poufne.

DZIĘKUJEMY ZA WSPÓŁPRACĘ

Uwarunkowania wprowadzenia programu uwalniania gazu w Polsce.

Tam gdzie funkcjonuje wolny rynek gazu oraz istnieją zróżnicowane drogi jego przesyłu i liczni importerzy, tam programy uwalniania gazu nie są potrzebne. Natomiast tam gdzie są ograniczenia w dostępie do infrastruktury przesyłu, a jedno przedsiębiorstwo, poprzez długoterminowe kontrakty typu " bierz lub płac" posiada dominującą pozycję na rynku, konieczna jest administracyjna interwencja, aby zainicjować mechanizmy konkurencji i zaktywizować stronę popytową do poszukiwania alternatywnych ofert sprzedaży. Uwolnienie racjonalnego wolumenu gazu ziemnego przez podmiot łączący funkcje importera, hurtownika i sprzedawcy do odbiorców końcowych, powinno w krótkim czasie doprowadzić do pojawienia się wielu sprzedawców w segmencie sprzedaży hurtowej i segmencie sprzedaży do odbiorców przemysłowych. Wprowadzenie na rynek dostaw gazu przyczynić się może do rozwoju ośrodków handlu gazem co w efekcie zwiększy transparentność cenową, stymulując dalszy rozwój konkurencji na rynku, na którym żaden z podmiotów nie będzie posiadał pozycji dominującej.

1. Program uwalniania gazu. Kiedy i ile?

1a. Program uwalniania gazu polegający na publicznej aukcji sprzedaży gazu ziemnego przez PGNiG SA przeprowadzonej w 2012 r. na zasadach wcześniej udostępnionych zainteresowanym, powinien obejmować (proszę uzupełnić):

33 % prognozowanej rocznej sprzedaży, począwszy od 2013 r. w kontrakcie 3-letnim,

50% pozostałej prognozowanej rocznej sprzedaży, począwszy do 2014 r. w kontrakcie 2-letnim i

100% pozostałej rocznej prognozowanej sprzedaży, począwszy od 2015 r. w kontrakcie rocznym.

Proszę o uzasadnienie odpowiedzi: Program uwalniania gazu powinien docelowo objąć cały portfel gazu posiadanego przez monopolistę, zarówno pochodzący z kontraktów długoterminowych, jak i z wydobycia krajowego. Ważne też, by już w pierwszym roku na rynku pojawił się wystarczająco duży wolumen gazu do kupienia w kontraktach trzyletnich. Umożliwi to natychmiastowe wejście na rynek dużej grupy nowych podmiotów i stworzy warunki do odpowiedniej płynności rynku obrotu gazem ponad siecią. Duży wolumen uwolnionego gazu pozwoli na równoległe zwolnienie sprzedaży gazu dużej grupie odbiorców z obowiązku zatwierdzania taryf.

1b. Czy gaz w programie uwalniania gazu powinien być oferowany:

w określonych punktach wejścia do systemu przesyłowego? Tak / Nie

w punkcie wirtualnym? Tak / Nie

w innym punkcie systemu? Tak / Nie

Proszę o uzasadnienie odpowiedzi: Utworzenie wirtualnego punktu obrotu gazem przez podmiot niezależny od monopolisty (np. Gaz System) jest warunkiem koniecznym rozpoczęcia programu uwalniania gazu i powstania hurtowego rynku gazów w Polsce. Nie ma potrzeby sprzedaży gazu w określonych punktach systemu, ponieważ sprzedaż w punkcie wirtualnym jest najdalej idącym rozwiązaniem, obejmującym produkt dostarczony do systemu ze wszystkich punktów wejścia. Tym samym przepustowość np. w punktach wejścia też jest w konsekwencji uwolniona.

1c. Czy w ramach *programu uwalniania gazu* mogą być preferowane zakupy gazu w kontraktach:

jednodniowych	☐ Tak / Nie ☐
miesięcznych	☒ Tak / Nie ☐
kwartalnych	☒ Tak / Nie ☐
półrocznych	☐ Tak / Nie ☐
rocznych	☒ Tak / Nie ☐

dłuższych (jakich?) 2 i 3 letnich

Proszę o uzasadnienie odpowiedzi: pytanie 1a sugeruje, że powinny być też możliwe kontrakty 2 i 3 letnie. Nie do końca wiadomo na czym ma polegać "preferowanie" zakupów w określonych kontraktach. Jednym z podstawowych efektów PUG jest powstanie rynku wtórnego (z szerokim udziałem przedsiębiorstw obrotu i odbiorców końcowych), czyli możliwości odsprzedaży zakupionego w ramach PUG produktu. Powinny być zawierane przede wszystkim kontrakty miesięczne i roczne (kwartalne są pewnym wariantem miesięcznych) oraz w ograniczonym zakresie 2 i 3 letnie. Kontrakty krótsze będą zawierane już po uwolnieniu gazu, na platformach obrotu typu giełdowego (w tym na rynku dnia następnego generującym np. godzinowe ceny).

1d. Jaka minimalna i jaka maksymalna wielkość podstawowego pakietu wyrażona w mln m³ powinna być Państwa zdaniem oferowana w publicznej aukcji sprzedaży gazu, aby zapewnić zainteresowanym podmiotom udział w *programie uwalniania gazu*?

minimum 1 mln m³

maksimum mln m³

1e. Czy należy określić minimalną, jeśli tak to jaką, liczbę uczestników aukcji sprzedaży gazu ziemnego, aby osiągnąć istotny wzrost liczby uczestników rynku hurtowego?

tak

nie

liczba

1f. Czy w ramach *programu uwalniania gazu* bylibyście Państwo zainteresowani zakupem gazu:

do dalszej odsprzedaży Tak / Nie

jako odbiorcy końcowi Tak / Nie

Proszę o uzasadnienie odpowiedzi: Istotą PUG jest "odebranie" gazu monopolistom i sprzedawanie go (gazu) na rynku. Zatem w PUG nie powinni uczestniczyć odbiorcy końcowi ponieważ kupując gaz na własne potrzeby, ograniczą wolumen podlegający obrotowi i zmniejszą płynność rynku, jednocześnie uniemożliwiając powstanie konkurencji. Zakup gazu od monopolisty przez odbiorców końcowych nie zmieni zasadniczo obecnej sytuacji, ponieważ mały obrót na rynku nie wygeneruje ceny referencyjnej. Brak konkurencji będzie z kolei stanowić przesłankę do utrzymania obowiązku zatwierdzania taryf.

2. Program uwalniania gazu. Problem uwolnienia cen.

2a. Czy Prezes URE powinien uwolnić ceny sprzedaży gazu ziemnego niezwłocznie po przeprowadzeniu aukcji w ramach *programu uwalniania gazu* i zwolnić z obowiązku przedkładania taryf do zatwierdzenia dla gazu sprzedawanego do:

- odbiorców hurtowych Tak / Nie
- dużych odbiorców gazu* Tak / Nie
- średnich odbiorców gazu* Tak / Nie
- małych odbiorców gazu* Tak / Nie
- gospodarstw domowych Tak / Nie

* przy założeniu, że ich zużycie gazu wynosi: duży odbiorca – powyżej 25 mln m³/rok, średni odbiorca – powyżej 1 mln m³/rok do 25 mln m³/rok, mały odbiorca – do 1 mln m³/rok.

Proszę o uzasadnienie odpowiedzi: Warunkiem sukcesu PUG jest jednoczesne zwolnienie z obowiązku taryfikacji gazu, który jest przedmiotem obrotu (a więc spółek obrotu, które skutecznie wezmą udział w PUG). W konsekwencji również sprzedaż gazu odbiorcom końcowym powinna być zwolniona z zatwierdzania taryf, z wyłączeniem w początkowym okresie gazu sprzedawanego gospodarstwom domowym i bardzo małym przedsiębiorstwom przez spółki należące do monopolisty. Jednak również w tym przypadku ceny zatwierdzane w taryfach muszą być oparte na cenach referencyjnych, które ukształtują się podczas aukcji w PUG.

2b. Czy ceny gazu powinny być uwolnione przez Prezesa URE dopiero po faktycznym wprowadzeniu gazu na rynek i na podstawie odrębnego badania rynku, przeprowadzonego:

- po upływie roku Tak / Nie
- po upływie dwóch lat Tak / Nie
- po upływie trzech lat Tak / Nie

o ile jego wyniki potwierdzą wypełnienie kryteriów rynku konkurencyjnego, określonych w art. 49 ustawy Prawo energetyczne?

Proszę o uzasadnienie odpowiedzi: Ceny muszą być uwolnione natychmiast z wyjątkiem odbiorców w gospodarstwach domowych i ew. bardzo małych przedsiębiorstw.

Program uwalniania gazu. Wpływ na wykorzystanie rozbudowywanej infrastruktury.

3. Jaki będzie wpływ programu uwolnienia gazu na wykorzystanie zdolności przesyłowych rozbudowywanych połączeń systemowych w punkcie wejścia Lasów, Cieszyn oraz otwarcie terminala LNG w Świnoujściu w 2014 r.?

pozytywny

negatywny

neutralny

Proszę o uzasadnienie odpowiedzi: PUG nie jest uwarunkowany rozbudową zdolności przesyłowych, magazynowych czy zwiększeniem dywersyfikacji dostaw gazu na rynek z innych niż dotychczasowe źródeł (np. Terminala LNG). PUG i dywersyfikacja są uzupełniającymi się przesłankami liberalizacji rynku gazu.

Program uwalniania gazu. Upowszechnienie informacji.

4 a. W jaki sposób powinna zostać upubliczniona informacja o *programie uwalniania gazu*, aby projekt był efektywny?:

ogłoszenie przez PGNiG SA (strona internetowa, środki publicznego przekazu np. dzienniki polskie i zagraniczne)

komunikat na stronie Prezesa URE

komunikat na stronie ACER

komunikat na stronie EFET

inne sposoby (proszę wymienić, jakie)

4 b. W jakim terminie powinna być powyższa informacja upubliczniona, aby projekt był efektywny?:

jak najwcześniej; nie później niż 3 miesiące przed uruchomieniem programu i co najmniej pół roku przed datą pierwszej aukcji.

Proszę o uzasadnienie propozycji: Potrzebne jest wyprzedzenie zarówno ze względu na przygotowanie się podmiotów do aukcji oraz do odsprzedaży gazu odbiorcom.

Program uwalniania gazu. Ograniczenia i przesłanki formalne realizacji.

5. Jakie bariery prawne [przy założeniu, że transakcja zakupu gazu dokonywana jest w Polsce, w związku z czym kupującego nie dotyczą obowiązki wynikające z ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. Nr 52, poz. 343 z późn. zm.) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 października 2000 r. w sprawie

minimalnego poziomu dywersyfikacji dostaw gazu z zagranicy (Dz. U. Nr 95, poz. 1042)] może napotkać wdrażanie *programu uwalniania gazu* ze strony obowiązujących przepisów, w tym w szczególności:

ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2006 r., nr 89, poz. 625 z późn. zm.)

jakie:

rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2010 r w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu gazowego (Dz. U. Nr 133, poz. 891)

jakie:

rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 6 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie paliwami gazowymi (Dz. U. Nr 28, poz. 165)

jakie:

ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r., Nr 223, poz. 1655 z późn. zm.)

jakie:

inne (podaj, jakie):

6. Czy powinny być uwzględnione także inne niż *program uwalniania gazu* metody, dzięki którym można osiągnąć istotny postęp rozwoju hurtowego rynku gazu ziemnego w Polsce?

Tak / Nie

Jeśli tak, to jakie? (proszę podać przykłady)

Przykłady: PUG może być wsparty przez (1) pełne uwolnienie i urynkowanie zdolności magazynowych (unbundling), (2) przypisanie przepustowości sieci do kupionego gazu (podążanie przepustowości za odbiorcą, bez względu na to, od kogo kupuje on gaz; (3) uproszczenie i wprowadzenie obowiązkowych ułatwień przy zmianie sprzedawcy.

7. Czy realizacja przez PGNiG SA aukcji sprzedaży gazu ziemnego w ramach *programu uwalniania gazu*, skonsultowanego z regulatorem i organem ochrony konkurencji i konsumentów, w uwarunkowaniach prawnych i organizacyjnych 2011 r. może przyczynić się do zdemonopolizowania sektora gazowniczego i zapewnić rozwój konkurencji:

Tak / Nie

Proszę o uzasadnienie odpowiedzi. PUG to jedyny sposób na faktyczną liberalizację rynku gazu w Polsce. Umożliwia wejście na rynek nowych podmiotów bez zagrożenia dla monopolisty wynikającego z zobowiązań take or pay (nie zostaje on z niesprzedanym gazem).

8. Czy realizacja programu uwalniania gazu powinna być wdrożona na podstawie decyzji administracyjnej regulatora lub organu ochrony konkurencji i konsumentów, po ustanowieniu szczególnych podstaw prawnych?

Tak / Nie

Proszę o uzasadnienie odpowiedzi. PUG nie wymaga istotnych zmian przepisów, czyli tworzenia szczególnych ram prawnych, z wyjątkiem konieczności przejście na rozliczenia w jednostkach energii. Warunkiem wdrożenia programu i jego efektywności jest jednocześnie (lub po wkrótce po przeprowadzeniu aukcji) uwolnienie cen w obrocie hurtowym.

9. Czy chcieliby Państwo przekazać dodatkowe uwagi na temat warunków realizacji programu uwolnienia gazu lub innych kwestii dotyczących liberalizacji polskiego rynku gazu zaplanowanej na lata 2013-2014?

Tak / Nie

Uwagi:

IV. DANE KONTAKTOWE

Proszę podać nazwisko, adres oraz nr telefonu i faksu osoby odpowiedzialnej za opracowanie odpowiedzi, do której można zwrócić się o wyjaśnienia lub dodatkowe informacje.

Robert Guzik +48 22 43 42 802 robert.guzik@gdfsuez.pl	Warszawa, 30.09.2011	
<i>imię, nazwisko osoby, która wypełniła ankietę nr telefonu, adres e-mail</i>	<i>miejsce i data</i>	<i>podpis osoby/osób upoważnionych do reprezentacji</i>

Dziękujemy za współpracę!

